

DİL VE KONUŞMA BOZUKLUĞU OLAN ÖĞRENCİLER VE EĞİTİMLERİ

Şaziye SEÇKİN YILMAZ ¹
Duygu BÜYÜKKÖSE ²

İLETİŞİM, DİL VE KONUŞMA KAVRAMLARI

Dil ve konuşma bozuklukları olan öğrencileri daha iyi anlayabilmek için iletişim, dil ve konuşma kavramlarının tanımlanması yararlı olacaktır.

İletişim

İletişim, bireylerin duygu, düşünce, ihtiyaç ve niyetlerini karşılıklı olarak paylaşımlarını sağlayan sosyal bir etkileşim sürecidir. Bu süreç hem sözel (konuşma, yazı) hem de sözel olmayan (jest, mimik, beden dili, göz teması) yollarla gerçekleşmektedir. İletişim, yalnızca mesajın iletilmesi değil, aynı zamanda karşı tarafın bu mesajı algılaması, anlamlandırması ve uygun şekilde yanıtlamasını da kapsamaktadır (Owens, 2016; Paul & Norbury, 2012).

İnsanlar doğuştan iletişim kurma potansiyeline sahiptir. Bebeklikten itibaren sesler çıkarma, ağlama, bakışla yönelme, gülümseme gibi davranışlar yoluyla çevreleriyle etkileşim kurmaya başlamaktadırlar. Bu erken dönem davranışlar, iletişim becerilerinin ilk adımları olarak kabul edilmektedir (Owens, 2016).

İletişim, bireyin çevresiyle bağ kurabilmesi, sosyal ilişkiler geliştirebilmesi ve toplum içinde etkin bir şekilde yer alabilmesi için temel bir beceridir. Aynı zamanda öğrenmenin ve kültürel aktarımın da vazgeçilmez bir parçasıdır. Özellikle özel gereksinimli bireylerde, iletişimde yaşanan aksaklıklar sosyal, duygusal ve akademik gelişimi olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle iletişim becerilerinin erken yaşlardan itibaren desteklenmesi büyük önem taşır.

¹ Doç. Dr., Fenerbahçe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, saziye.seckin@fbu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0488-9639

² Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İşitme Engelliler Eğitimi AD., dbuyukkose@anadolu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9082-0656

bağırarak, yüksek sesle konuşmak ya da sürekli boğaz temizlemek gibi alışkanlıkların ses tellerine zarar verebileceğini öğrencilere uygun dilde açıklayın. Kendi konuşma tarzınızda da bu ilkelere dikkat ederek öğrencilere iyi bir model olun (Hooper, 2004).

- **Sınıfı Ses Dostu Bir Ortama Dönüştürün:** Sürekli gürültüye maruz kalan öğrenciler, zamanla seslerini daha yüksek kullanma eğiliminde olabilirler. Bu da ses yorgunluğu ve bozukluk riskini artırır. Bu nedenle sınıfta ses seviyesini kontrol altında tutmak, yankıyı azaltacak düzenlemeler yapmak (halı, perde, ses emici paneller gibi), grup içi konuşmalarda ses kontrolü sağlamak ve bağırmadan iletişim kurma alışkanlığı kazandırmak önemlidir (Hooper, 2004).
- **Ses Problemlerine Karşı Duyarlı Olun ve Erken Yönlendirme Yapın:** Öğretmenler, ses bozukluklarının erken fark edilmesinde kritik bir rol oynar. Sık sık sesi kısılan, boğaz temizleyen ya da konuşurken zorlanan öğrenciler varsa bu belirtileri göz ardı etmeyin. Gerekli durumlarda öğrenciyi bir kulak burun boğaz (KBB) uzmanına ve ardından dil ve konuşma terapistine yönlendirin. Bu uzmanlarla iş birliği içinde olmak hem tanı sürecini hem de terapi uygulamalarını destekleyerek öğrencinin ses sağlığına olumlu katkı sağlar (Adriaansen & diğ., 2023; Hooper, 2004).

Bu öneriler doğrultusunda hareket eden öğretmenler, hem ses bozukluğu yaşayan öğrencilerin erken destek almasına katkıda bulunur hem de tüm sınıf için sağlıklı iletişim alışkanlıklarının gelişmesini sağlar.

KAYNAKLAR

- Adriaansen, A., Van Oudenhove, B., Van Lierde, K., D'haeseleer, E., & Meerschman, I. (2025). knowledge of the voice in the teachers' population and their ability to refer children with voice disorders to a speech-language pathologist. *Journal of Voice : Official Journal of the Voice Foundation*, 39(1), 172–177. <https://doi.org/10.1016/j.jvoice.2022.06.035>
- American Speech-Language-Hearing Association (2024). *Articulation and phonology*. <https://www.asha.org/practice-portal/clinical-topics/articulation-and-phonology/>
- American Speech-Language-Hearing Association. (2025). *Communication milestones: Age ranges*. <https://www.asha.org/public/developmental-milestones/communication-milestones/>
- Balthazar, C. H., Ebbels, S., & Zwisserlood, R. (2020). Explicit grammatical intervention for developmental language disorder: Three approaches. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 51(2), 226–246. https://doi.org/10.1044/2019_LSHSS-19-00046
- Benjamin, L., Newton, C., & Ebbels, S. (2020). Investigating the effectiveness of idiom intervention for 9–16-year-olds with developmental language disorder. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 55(2), 266–286. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12519>
- Berko- Gleason, J., & Caldwell-Phillips, B. (2024). The development of language an overview and a preview. In J. B. Gleason & N. B. Ratner (Eds.), *The development of language* (pp.1-27). Plural Publishing.
- Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T., & CATALISE Consortium. (2016). CATALISE: A multinational and multidisciplinary Delphi consensus study. Identifying language impairments in children. *PLOS ONE*, 11(7), e0158753. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0158753>

- Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T., & CATALISE-2 Consortium. (2017). Phase 2 of CATALISE: A multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development: Terminology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 58(10), 1068-1080. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12721>
- Bloom, L., & Lahey, M. (1978). *Language development and language disorders*. John Wiley & Sons.
- Bowen, C. (2015). *Children's speech sound disorders* (2nd ed.). Wiley.
- Connor, N. P., Cohen, S. B., Theis, S. M., Thibeault, S. L., Heatley, D. G., & Bless, D. M. (2008). Social and emotional effects of voice disorders in children. *Otolaryngology-Head and Neck Surgery*, 138(1), 77-82. <https://doi.org/10.1016/j.otohns.2007.10.002>
- Conti-Ramsden, G., & Durkin, K. (2016). Language impairment and adolescent outcomes. In K. Durkin & H. R. Schaffer (Eds.), *The Wiley handbook of developmental psychology in practice: Implementation and impact* (pp. 407-439). Wiley Blackwell.
- Çevik, D. (2019). İletişim, konuşma ve dil: Temel kavramlar. F. Acarlar & Ö. Diken (Ed.), *Yetersizliği olan bireylerin dil ve iletişim becerilerinin desteklenmesi* içinde (s. 1-25). Pegem Akademi.
- Diken, İ. H., & Kalaycı, G. Ö. (2019). Dil ve konuşma becerilerinin öğretiminde çocuk merkezli (doğal) yaklaşımlar. F. Acarlar & Ö. Diken (Ed.), *Yetersizliği olan bireylerin dil ve iletişim becerilerinin desteklenmesi* içinde (s. 230-248). Pegem Akademi.
- Diken, Ö. (2018). Dil ve iletişim alanı. H.İ. Diken (Ed.), *0-36 aylık gelişimi risk altındaki çocuklar için Gelişimsel Destek Programı (GEDEP)* içinde (s. 13-48). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Fisher, E. L. (2017). A systematic review and meta-analysis of predictors of expressive-language outcomes among late talkers. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 60(10), 2935-2948. https://doi.org/10.1044/2017_JSLHR-L-16-0310
- Forrest, C. L., Lloyd-Esenkaya, T., Gibson, J. L., & St. Clair, M. C. (2023). Social cognition in adolescents with developmental language disorder. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 66(4), 1253-1269. https://doi.org/10.1044/2022_JSLHR-22-00200
- Guitar, B. (2019). *Stuttering: An integrated approach to its nature and treatment* (5th ed.). Wolters Kluwer.
- Hoff, E. (2009). *Language development*. Cengage Learning.
- Hooper, C. R. (2004). Treatment of voice disorders in children. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 35(4), 320-326. [https://doi.org/10.1044/0161-1461\(2004\)031](https://doi.org/10.1044/0161-1461(2004)031)
- Howell, P., & Davis, S. (2011). The epidemiology of cluttering with stuttering. In D. Ward & K. Scaler Scott (Eds.), *Cluttering: A handbook of research, intervention and education* (pp. 69-89). Psychology Press.
- Klatte, I. S., Lyons, R., Davies, K., et al. (2020). Collaboration between parents and SLTs produces optimal outcomes for children. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 55(4), 618-628.
- Kohnert, K., Ebert, K. D., & Pham, G. T. (2021). *Language disorders in bilingual children and adults* (3rd ed.). Plural Publishing.
- Levey, S. (2024). *Introduction to language development*. Plural Publishing.
- McGregor, K. K. (2020). How we fail children with developmental language disorder. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 51(4), 981-992. https://doi.org/10.1044/2020_LSH-SS-20-00003
- McLeod, S., & Baker, E. (2017). *Children's speech: An evidence-based approach to assessment and intervention*. Pearson.
- McLeod, S., & Baker, E. (2017). *Children's speech: An evidence-based approach to assessment and intervention*. Pearson Education.
- McMurray, J. S. (2003). Pediatric voice disorders. *Otolaryngologic Clinics of North America*, 36(5), 961-969.
- Mecrow, C., Beckwith, J., & Klee, T. (2011). An exploratory trial of an enhanced consultative approach. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 45(3), 354-367.

- Merrill, R. M., Roy, N., & Lowe, J. (2013). Voice-related symptoms and their effects on quality of life. *Annals of Otolaryngology, Rhinology & Laryngology*, 122(6), 404–411. <https://doi.org/10.1177/000348941312200610>
- Mountford, H. S., Braden, R., Newbury, D. F., & Morgan, A. T. (2022). The genetic and molecular basis of developmental language disorder: A review. *Children*, 9(5), 586. <https://doi.org/10.3390/children9050586>
- Nathani, S., Ertmer, D. J., & Stark, R. E. (2006). The Stark Assessment of Early Vocal Development-Revised (SAEVD-R): Reliability and validity evidence. *Clinical Linguistics & Phonetics*, 20(5), 351–369. <https://doi.org/10.1080/02699200500211451>
- Newman, R. S., & Von Holzen, K. (2024). Communication development in infancy. In J. B. Gleason & N. B. Ratner (Eds.), *The development of language* (pp. 33–37). Plural Publishing.
- Otto, B. (2018). *Language development in early childhood education*. Pearson Education.
- Owens, R. E. Jr. (2016). *Language development: An introduction*. Pearson Education.
- Paul, R., & Norbury, C. (2012). *Language disorders from infancy through adolescence: Listening, speaking, reading, writing, and communicating*. Elsevier
- Reardon-Reeves, N., & Yaruss, J. S. (2013). *School-age stuttering therapy: A practical guide*. Stuttering Therapy Resources.
- Rinaldi, S., et al. (2021). *Efficacy of the treatment of developmental language disorder: A systematic review*. *Brain Sciences*, 11(3), 407.
- Roberts, J. E., Chapman, R. S., Martin, G. E., & Moskowitz, L. (2008). Language of preschool and school-age children with Down syndrome and fragile X syndrome. In J. Roberts, R. Chapman and S. Warren (Eds.), *Speech and language development and intervention in Down syndrome and fragile X syndrome* (pp. 77–115). Baltimore, MD: Brookes.
- Sansavini, A., Favilla, M. E., Guasti, M. T., et al. (2021). Developmental language disorder: Early predictors, age for the diagnosis, and diagnostic tools. *Brain Sciences*, 11(5), 654. <https://doi.org/10.3390/brainsci11050654>
- Scalor Scott, K., & Ward, D. (Eds.). (2011). *Cluttering: A handbook of research, intervention and education*. Psychology Press.
- Spencer, P. E., & Koester, L. S. (2016). *Nurturing language and learning: Development of deaf and hard-of-hearing infants and toddlers*. Oxford University Press.
- Stoel-Gammon, C. (2011). Relationships between lexical and phonological development in young children. *Journal of Child Language*, 38(1), 1–34. doi:10.1017/S0305000910000425
- Tadihan Özkan, E. ve Demirhan, E. (2014). Pediatrik ses bozuklukları. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 2, 27–33.
- Topbaş, S., S. (2011). Sesbilgisel gelişim. S.S. Topbaş (Ed.), *Dil ve kavram gelişimi içinde* (s. 75–101). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Wright, L., Pring, T., & Ebbels, S. (2018). Effectiveness of vocabulary intervention for older children with developmental language disorder. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 53(3), 480–494. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12361>
- Yaruss, J. S., & Reardon-Reeves, N. (2017). *Early childhood stuttering therapy: A practical guide*. Stuttering Therapy Resources.